

LEO PAVLÁT: Židé mohou údajně za všechno, protože prý řídí svět

<http://svobodneforum.cz/leo-pavlat-zide-mohou-udajne-za-vsechno-protoze-pry-ridi-svet/>

- 2. 3. 2015
- antisemitismus, demokracie, islám, politika

Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea

Foto: Archiv SF

Ředitel Židovského muzea v Praze mluví o silném vzestupu antisemitismu v Evropě a o tom, jak jsou politici ve svém přístupu pokrytečtí. Židé podle nich nemají z evropských zemí odcházet, ale přitom tito politici nedělají nic pro to, aby se tu cítili bezpečně. V nenávisti vůči Židům a Izraeli se shodně krajní pravice, levice i islámští radikálové.

Jaká je dnes situace ohledně antisemitismu? Jak to vypadá s jeho nárůstem?

K této otázce – jenom pro kontext – co trvá už léta a nad čím se ve většinové společnosti nikdo nepozastavuje: Synagogy pravidelně střeží policie, židovské školy a instituce jsou rovněž hlídány, kolem těchto budov panují zvláštní dopravní opatření, jsou zde instalovány zábrany, židovské obce si zajišťují vlastní ostrahu. Pro jednu část společnosti prostě platí speciální bezpečnostní režim. Taková je Evropa v roce, v němž si připomíná 70 let od konce druhé světové války, během níž bylo na 6 milionů Židů zavražděno jen proto, že se narodili jako Židé. Abych však nemluvil jenom obecně: V Británii, kde žije 291 000 Židů, působí organizace židovských dobrovolníků Community Security

Trust, která zajišťuje ostrahu židovských objektů, má svou vlastní horkou linku a také eviduje antisemitské činy. Loni jich bylo zaznamenáno 1 168 oproti 535 v roce 2013, mimo jiné 81 násilných útoků.

Jak na to reaguje tamní společnost?

Poprvé od války se o hrozbách Židům v Británii výrazně mluví na vládní úrovni. V únoru tu byl zveřejněn závěr parlamentního výboru, který se zabýval alarmujícím nárůstem antisemitských incidentů. Doporučil financování bezpečnostních opatření z veřejných zdrojů, jasnější instrukce pro policii, žalobce a soudce, vyjasnění postupů v případě politických protestů, pokud se zvrhnou v projevy antisemitismu, což je poměrně časté. A odjinud: V Berlíně policie nyní doporučila, aby měsíčník „Židovský Berlín“, který vychází v nákladu 10 000 výtisků, nebyl rozeslán v průhledných fóliích. Tím se má zmenšit pravděpodobnost útoku proti příjemcům. A předseda střežové organizace německých Židů Josef Schuster doporučil minulý týden německým Židům, aby nechodili s kypou do čtvrtí s vysokým podílem muslimů.

Kde se ten antisemitismus ale bere? Navíc židů už v Evropě ani mnoho není.

Mohu jen shrnout obecně známá fakta. Soudobý antisemitismus vyvěrá ze tří zdrojů – je pravicový, levicový a potom ten z prostředí vyznavačů islámu. Pravicoví antisemité jsou v podstatě neonacisté, ale tento směr přestává být dominantní. Jejich významným tématem je zpochybňování a popírání šoa. Obviňují též Židy z neloajality k domovské zemi ve prospěch Izraele, tvrdí, že prostřednictvím demokracie, multikulturalismu a globalizace chtějí ovládnout svět. V tomto společenství se je dokonce možno setkat s tezí, že Židé programově po léta pracovali na vyvolání napětí mezi západním světem a světem islámu, že usilují o válku mezi nimi, z níž by tyli, že i takzvaný islámský stát je židovským výtvořem.

Mysleli jsme, že tyhle doby jsou pryč, ale nejsou...

Jsou tu ještě někteří militantní katolíci.

To je v zásadě okrajový jev – vyhraněný náboženský odpor vůči židům z prostředí těch, kdo odmítají Druhý vatikánský koncil a z něj vyplývající změny v postoji církve. Historicky se ovšem takový antijudaismus uplatnil i v těch nejhorších protižidovských štvanicích. Někteří aktivisté blízcí tomuto okruhu čerpají z antisemitských klíšé devatenáctého století, takový je u nás publicista Bartoš. Toto však velký dopad nemá, významnější je v Evropě antisemitismus krajní levice. Odtud vůči Židům směřují obvinění z ovládnání nadnárodních korporací, globalizace, kolonialismu, jehož pozůstatkem má být Stát Izrael. Pravicoví a levicoví antisemité se v tomto v zásadě shodnou. Pokud jde o šoa, antisemitská levice sice nepopírá pokus o vyhlazení Židů, zato přirovnává Izrael k nacistům. To je fakticky naprosto neobhajitelné, zato lidsky nesmírně urážlivé, a navíc se takto, nepřímou, rovněž zastírá povaha holokaustu. A další urážlivé osočení z krajní levice: obviňování Židů, alespoň těch izraelských, z rasismu. Tady je přímá návaznost na komunistickým blokem podporovanou rezoluci OSN z roku 1975, která sionismus označila za rasismus, ale po zhroucení komunistického panství byla zrušena. Nejvíce je ale patrná protižidovská zášť těch, kdo se odvolávají na islám, případně, což platí zvláště pro Evropu, pocházejí z prostředí muslimských imigrantů. Tento proud je určující, ať už k protižidovským vystoupením včetně vražedných útoků dochází aktivitou jednotlivců nebo v rámci nějakého organizovaného uskupení. V muslimském světě dosáhla antisemitská propaganda obřích rozměrů, nejednou se opírá o náboženské výklady a komentáře. Palestinská teroristická organizace Hamas jeden z takových textů vyzývající k „zabití Žida“ přímo zapracovala do své charty. Doporučuji

podívat se na webové stránky The Middle East Media Research Institute (www.memri.org), ať se každý sám přesvědčí, jak se také na Židy nahlíží v muslimském světě.

Jaké jsou důvody současné eskalace?

Ze strany islamistů, a to nejen těch, kteří se přímo uchylují k terorismu, jde ve skutečnosti o boj proti Západu a zavedeným demokraciím. Židé jsou přitom pro ně skrytými hybateli západního světa založeného na respektu k lidským právům včetně práv žen a menšin, náboženské toleranci. A tento svět má být zničen. V destrukci takového Západu a prosazení vlastní náboženské vize spatřují islamističtí militanti poslání islámu. Naznačovat přímé paralely s nacismem nelze, protože ideologicky jde o něco jiného, ale základní, davům určené poselství je blízké: Bráníme se Židům, kteří nás ohrožují, bojujeme za nejlepší možný řád, za obrodu světa, který je Židy po staletí až dodnes zneužíván v jejich prospěch. K vytvoření takového schématu v myslích mnoha, především mladých lidí ovšem přispěly i chyby západní politiky. Nezvládnutá situace po dobytí Iráku a válce v Libyi. Mise v Afghánistánu také není zcela zdařilá. Představa, že arabské jaro bude znamenat cestu k demokracii, se nenaplnila. Výsledkem je islamistická zima. Místo krvavých diktátorů přicházejí noví vůdcové, fanatičtí náboženští ideologové, kteří dokáží být ještě krutější než ti, kdo vládli před nimi.

Zdá se, že Evropa tady fatálně selhává.

Není úspěšná. Například: mezi 26. lednem a 20. únorem si rozhlasová stanice BBC nechala udělat průzkum mezi 1000 britskými muslimy. Z nich 27 procent uvedlo, že mají jisté sympatie pro motivy útočníků v Paříži, 11 souhlasilo s tím, že ti, kdo zpodobí proroka Mohameda, si zaslouží být napadeni. Nebo odjinud: Vrahovi, který zabíjel u kodaňské synagogy, přišlo na pohřeb na 500 lidí. Převážně mladých, zcela v černém, v čemž řada komentátorů viděla i odkaz na takzvaný islámský stát. Anebo ještě z jiného konce: Svět si všímá především teroru těch, kdo se odvolávají na islám, ale z hlediska Evropské unie stojí za pozornost člen NATO Turecko: s militantním verbálním antisemitismem svých vysokých představitelů, obviňováním politických odpůrců coby agentů Mossadu, spolupracujícím nejnověji s Hamasem. Neříkám, že nejsou i lepší zprávy. V Oslu a ve Stockholmu muslimové udělali lidský řetěz kolem synagogy na způsob její symbolické ochrany, ale protižidovská tendence v Evropě je jasná a stále se vyostřuje. Židé tak jako již mnohokrát v historii jsou prvotním cílem ataku, avšak ten cílí dál. Militantní islamisté brojící proti Židům přitom pochopili, že západní společnost, která dnes čelí krizi, může jejich výpady částečně sdílet. Jestliže se lidé cítí ohroženi, bojí se o svou budoucnost, říkají, že svět se řítí špatným směrem, tehdy se hledá viník. A tu se antisemitům nabízí osvědčená odpověď: To Židé za vše mohou, to oni řídí svět, to oni vás dostali do takové situace. Práva a povinnosti, podstatný prvek demokracie, již nejsou v rovnováze, Evropa byla k projevům extremismu nesmírně dlouho váhavá a teď přichází účet. Demokracii se již podařilo erodovat, posunout hranice ve prospěch těch, kdo ji v konci konců chtějí zlikvidovat. K šíření antisemitských tendencí současně přispívá rozvoj moderních médií, internet, YouTube. Je smutným paradoxem, že tyto komunikační prostředky, symbol absolutní demokratizace v komunikaci, jsou masově využívány na cestě k budoucímu popření svobody. Obrana proti tomu je v podstatě nemožná.

Ožívají staré antisemitské předsudky, jen jsou dnes rafinovanější než za starých časů a s jejich naivními karikaturami

Někdy se antisemitismus přičítá konfliktu na Blízkém východě...

Souvisí s ním, ale tvrdit, jak se často naznačuje, že se jedná o jeho výhradní důsledek, je velice povrchní a nepoučené. Drtivá většina muslimského světa si vždy přála a stále přeje zánik Izraele jako židovského státu, obávám se, že i za cenu jakékoliv války. Nejde však o lokální konflikt. I Izrael je součástí střetu globálního a to si zvláště Evropa nechce připustit. Blízkovýchodní konflikt se jí opravdu netýká jenom ve smyslu vlastních zájmů v muslimských zemích či bilaterálních vztahů s Izraelem, ale je dnes součástí daleko širších změn v oblasti a ve světě. Když se podíváte na mapu, jasně vidíte, kde všude ve světě se militantní islám coby agresivní politická ideologie dostává do konfliktů s okolím. A Izrael je jakýsi ostrůvek západního demokratického světa předsunutý do oblasti, kde podle hlasatelů této ideologie nemá co dělat.

Je ovšem pravda, že kdykoliv na Blízkém východě vzplane konflikt za účasti Izraele, antisemitské projevy v Evropě narůstají. Důvod přitom nesouvisí jen s konkrétní příčinou ozbrojeného střetu a jeho průběhem, ale významně i se způsobem zpravodajství o něm, které zase jen vyjadřuje většinově negativně zaujatý postoj k Izraeli. Pokud je Izrael v mezinárodním společenství naprosto nepřípadně a neodůvodněně představován jako nejvíce odsouzeníhodný stát světa – tak to alespoň vychází dle hlasování v OSN – potom se pro valnou část planety stal zosobněním všeho „odvěce židovsky špatného“, antisemité našli svého kolektivního Žida. Jsme svědky neustálých pokusů o bojkot Izraele, média včetně těch, která platí za arbitra kvalitní žurnalistiky, například BBC, o Izraeli setrvale referují neobjektivně. Poslední příklad z konce února: Izrael prý vypuštěním přehrady úmyslně zaplavil části Gazy. Toto se objevilo ve zpravodajství po celém světě. Izrael však žádnou přehradu nemá, záplavy v Gaze byly způsobeny přívalovými dešti. Může se někdo divit, že takovým a podobným štváním se v Evropě radikalizuje především muslimská populace? Lidé z prostředí, které má místy již samo o sobě rysy uzavřené subkultury stojící v opozici proti většinové společnosti? V této souvislosti je jistě možno k zanedbáním Evropy přičíst příliš otevřenou imigrační politiku, jejímž

doprovodným fenoménem bývá s ohledem na zemi původu přistěhovalců rovněž antisemitismus. Udiveně se pak pozastavovat nad jeho mírou v západní Evropě mi za daných okolností přijde pokrytecké.

Chcete říct, že politici si neumějí podstatu problému přiznat?

Z Dánska, Německa, Francie, Británie nyní slyšíme politiky hovořit o tom, že Židé nemají odcházet, že jsou součástí jejich země. Nuže, v Kodani krátce před teroristickým útokem imám v místní mešitě explicitně hlásal nenávisť k Židům. Až po vraždění u synagogy se z toho stal skandál. Až potom. Takoví a podobní hlasatelé zcela jiných zásad, než jsou vlastní demokratickému právnímu systému, se přitom podle potřeby rádi demokracie dovolávají. V berlínské mešitě místní imám minulý měsíc vysvětloval, jak muslimky jsou povinny být manželovi vždy po vůli. Když se to stalo veřejné a zvedly se protesty, že je to vlastně výzva ke znásilňování, další imám se v jiném kázání ohradil: Nelze přece omezovat svobodu slova, svobodu citovat z náboženské literatury.

Ale abych zcela neopustil otázku: Izrael, blízkovýchodní konflikt. Myslím, že ve vztahu k Izraeli, který má své důsledky i pro evropské židovské komunity, je třeba vzít v potaz ještě něco, jakési nevědomí Evropy, důvody, které zůstávají nevyslovené. V Izraeli je na rozdíl od evropských zemí velice živé vlastenectví a patriotismus. Je to současně země výrazně religiózní a rovněž stát, jehož občané si uvědomují, že jeho existence není jednou provždy daná, že je v krajním případě spjata i s nutností přinášet oběti. V Evropě je naproti tomu patriotismus nálepkován div ne jako přežitek devatenáctého století a není málo těch, kdo se pak kvůli nepřítomnosti skutečného patriotismu obrací k jeho deformované podobě, k jiným nepřátelskému nacionalismu a šovinismu. Co se týče religiozity v Evropě, o tom snad není třeba hovořit, všechny statistiky potvrzují, že snad až na Polsko či Irsko hyne na úbytě. A ochota k obětování? Evropa je zhýčkána konzumem a sociálním státem, došlo tu ke dvěma příšerným válkám a už jen toto vědomí blokuje jakoukoli představu boje. Izrael takový není a tím také Evropu dráždí.

Co se podle vás s největší pravděpodobností stane? Je to trochu věštění, ale podle toho, jak to bylo vždycky, to můžeme třeba odhadnout. Co by bylo vhodné dělat?

Evropa podle mého názoru bude konečně muset účinněji reagovat na pokusy šířit islám v nesnášenlivé, konfrontační podobě, jak to i v evropských městech činí někteří jeho hlasatelé. Bude to nutné, protože tento fundamentalistický islamistický trend po letech shovívavosti a nečinnosti evropských států velice posílil. Mimo Evropu, a to už zdaleka není jen její úkol, by bylo třeba se politicky, ekonomicky, případně angažovaněji vojensky postavit proti pojetí islámu s těmi cíli a projevy, které jsou vlastní takzvanému islámskému státu, ale svým způsobem, co se vize světa týče, i Hamasu. Mezi muslimy je současně třeba poskytnout všestrannou podporu odpůrcům takto chápané cesty víry, je na místě účinně pomoci těm, kdo jsou s militanty v přímém střetu.

Jaký by měl být vztah Evropy k evropským muslimům?

Další směřování islámu musí Evropu zajímat, protože v ní žijí miliony muslimů. Je nepochybné, že mezi stoupenci islámu jsou i ti, kdo ho ztotožňují s násilím, snahou jiné zastrážovat a ovládat. Pokud budeme říkat, že teroristické útoky nemají s islámem nic společného, přestože jejich pachatelé pro ně nacházejí v islámu zdůvodnění, jenom tím zastíráme skutečný stav věci. Jestliže se v Evropě po posledních teroristických útocích hovoří především o nebezpečí islamofobie, potom to ztěžuje řešení problému, protože ten není ani pojmenován. Paušální obviňování muslimského společenství je třeba samozřejmě odmítnout, ale to nic nemění na tom, že ústředním, prvotním problémem je islamistický extremismus a terorismus, nikoliv islamofobie. I té je ovšem třeba věnovat pozornost. Už jen proto, aby paušální obviňování muslimů nenahánělo islamistům nové stoupence nehledě na to, že samo téma může dobře posloužit populistům, kteří také představují hrozbu demokracii.

Konečně důležitý bude vývoj blízkovýchodního konfliktu. S tím souvisí snaha Íránu získat jadernou zbraň a ochota světa včetně Evropy se proti tomu účinně postavit. Samostatným tématem je vznik

palestinského státu. O potřebnosti toho není pochyb. Pokud by však řešením měl být jakýsi diktát Izraeli o hranicích, aniž by byla zaručena jejich bezpečnost a mír, jak to požaduje určující rezoluce Rady bezpečnosti OSN z listopadu 1967, potom by to znamenalo jen vyostření současné situace, přiblížení oblasti válce. Evropa by si měla být vědoma své odpovědnosti, aby se něco takového nestalo.

Jak to vypadá situace v České republice?

V České republice je zatím, co se antisemitismu týče, nepoměrně lepší situace než ve většině Evropy. Zatím. Nejsou tu velké muslimské komunity, nacionální pravice si za svůj terč našla Romy. Je to odpudivé a židovské komunity se vždy postaví na stranu toho, kdo čelí rasismu. Žijeme nicméně v Evropě s otevřenými hranicemi, a tedy ta nebezpečí, kterým čelí židovská společenství v jiných zemích, jsou aktuální i u nás. Očekávat, že Česká republika zůstane navždy mimo současné ohrožení, by bylo velice naivní.

Autor: Jan Jandourek